

М.Г. Палієнко

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

АРХІВНА СИСТЕМА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Сучасна архівна система Республіки Корея почала формуватися у середині ХХ ст., коли країна обрала курс політичної та економічної модернізації, що забезпечило її стрімке входження до числа розвинутих держав світу. Нині країна впевнено торує демократичний шлях розвитку, докладаючи всіх зусиль для збереження своєї тисячолітньої історико-культурної спадщини. До числа безцінних скарбів світової цивілізації, безумовно, належать «*Записи (хроніки) династії Чосон*» («Чосонванчжо сіллок»), які відтворюють майже 500-літню історію правління однієї з найвизначніших королівських династій Кореї. Початок традиції складання династичних хронік у Кореї було покладено 1413 р., коли було записано перші аннали короля Течжо. Ця історіографічна традиція проіснувала до кінця правління династії Чосон і набула особливо важливого значення з огляду на те, що зафіксовані в історичних анналах події і факти детально відображали не тільки правління 25 представників правлячої династії, але й відбивали різні аспекти історії корейського народу й держави в цілому – міжнародні відносини, військову справу, соціально-економічне та культурне життя, розвиток науки, медицини, релігійні вірування, народні звичаї та побут¹.

Важливим було те, що для збереження та захисту цих безцінних історичних реліквій від руйнації корейські архівісти застосовували цілий комплекс спеціально розроблених заходів. Спочатку записи після їх видання надходили на зберігання до «Чхунчхугван» – розташованої у Сеулі державної установи. Згодом почали створювати їх «страхові» копії, які відправляли до місцевих сховищ, побудованих у важкодоступній гірській місцевості (Чончжоксан, Тхебексан, Чоксансан та Одесан). Уся інформація про догляд за рукописами вносила до спеціальних книг – «Сіллокхенгчжан», в яких фіксувалась кількість та обсяг матеріалів, час їх надходження до сховища, дати розпечатування скринь, провітрювання та просушування рукописів, списки охоронців та літописців. Самі рукописи зберігалися у спеціальних укритих лаком дерев'яних скринях – «сіллок-кве» («скриня для рукописів») – по 15-20 томів у кожній. Окремі томи перекладалися папером, а зверху всі книги накривалися червоною тканиною (за повір'ями це мало оберігати їх від злих духів). У кожному скриню вміщалися також мішечки з лікарськими рослинами, щоб запобігти нищенню рукописів комахами.

Дуже важливою складовою процесу збереження документів було обов'язкове щорічне провітрювання та просушування рукописів на сонці (навесні чи восени). З цією метою до сховища прибував із Сеула спеціально призначений урядовець із королівським наказом. По закінченні всіх процедур скрині знов опечатувалися². Саме завдяки такому системному і послідовному підходу ці

¹ Про історію написання, організацію зберігання та сучасні можливості використання «Записів династії Чосон» див. докл.: *Пак Хонг-ган*. Значение и методика составления «Подлинных записей династии Чосон» // *Koreana*. Корейское искусство и культура. – 2008. – Т.4. – № 3. – С.8–15; *Син Бенг-чжу*. «Подлинные записи династии Чосон»: секреты хранения и управления // Там само. – С.16–21; *Палієнко М.Г.* Історичні традиції Кореї крізь призму архівних реліквій // *Українська орієнталістика*. – К., 2007–2008. – Вип.2–3. – С.82–84.

² Сьогодні у Королівському архіві Сеульського університету зберігається понад 500 томів книг обліку «Сіллокхенгчжан», за якими можна реконструювати всі заходи, пов'язані з організацією зберігання хронік упродовж кількох століть. Саме завдяки такому системному підходу ці раритети вдалось зберегти у доброму стані до нашого часу. (Див.: *Син Бенг-чжу*. «Подлинные записи династии Чосон»: секреты хранения и управления» // *Koreana*. – 2008. – Т.4. – № 3. – С.16–21).

раритети вдалось зберегти у доброму стані до нашого часу. Така система діяла фактично до початку ХХ ст., коли після анексії Кореї Японією у 1910 р. значна частина хронік була вивезена до Японії³, і ними опікувались вже японські архівісти. 1969 р., коли у Сеулі було засновано *Урядовий архів та службу управління документацією* (*Government Archives and Records Service*), підпорядкований Міністерству урядової адміністрації, ситуація в архівній галузі країни почала змінюватись на краще. З самого початку архіву було надано статус державного органу, що мав здійснювати контроль над документообігом та організацією зберігання документів у країні.

Ще за рік до цієї події розпочалась робота з перекладу хронік з давньокитайської мови вєн'янь на корейську, яка тривала чверть століття⁴. Впродовж цього часу до цієї роботи було залучено близько 3000 спеціалістів, а для реалізації цього широкомасштабного проекту було асигновано 5 млрд. вон. У 1995 р. «Записи династії Чосон» були видані в оцифрованому вигляді на трьох компакт-дисках і стали доступними широкому колу науковців. Після цього вся база даних у повному обсязі була передана до Національного інституту історії Кореї, який забезпечив у 2008 р. доступ до цих матеріалів через мережу Інтернет⁵. Загальносвітове значення та історичну цінність корейських історичних хронік засвідчує той факт, що «Записи династії Чосон» було включено до Переліку пам'яток світової культурної спадщини ЮНЕСКО⁶.

З розширенням джерел комплектування архіву та збільшенням кількості документів, які передавались на державне зберігання, виникла необхідність у створенні філіалу – *Історичного сховища*, яке було відкрито 1984 р. на південному сході країни у м. Пусан. У 1998 р. у зв'язку з реорганізацією міністерства центральний офіс Урядового архіву було перенесено до м. Теджон – столиці провінції Чхунчхон-Намдо, розташованому у самому центрі Південної Кореї. У цей період відбувалось зміцнення та розширення міжнародних зв'язків корейських архівістів: у 1979 р. Національний архів став членом Міжнародної ради архівів (МРА), а у 1993 р. – відділення країн Східної Азії МРА (EASTIKA).

Створення архівної системи Кореї було закріплено положеннями «*Закону про управління державними архівами*» (*Public Records Management Act*), який було прийнято у січні 1999 р. і він вступив у силу 2002 р.⁷ У 2004 р. Урядовий архів та службу управління документацією було перейменовано на Національний архів та службу управління документацією (*National Archives and Records Management*), а у жовтні 2007 р. – на *Національний архів Кореї*, який має свою штаб-квартиру в Урядовому комплексі у м. Теджон (Daejeon Government Complex) та офіс у Сеулі, а також відділення у Сеонгнамі та Пусані.

Національне архівосховище у Сеонгнамі (*The Nara Repository*) – одне з найсучасніших у світі. Він організує систематичне збирання документів з національної історії, створення системи управління електронними документами та надає широкий спектр архівних інформаційних послуг. У центрі розташовані Національний і Президентський архіви.

Комплекс був споруджений у 2002–2007 рр. і включає архівосховище, адміністративну будівлю та приміщення, в яких розташовані читальні і виставкові зали – всі вони з'єднані між собою зручними переходами. Загальна площа комплексу, який займає три підземні і сім наземних поверхів, становить 62 240 кв. м, а довжина архівних полиць сягає 200 погонних км. Окрім документів, тут зберігається близько 5 млн. томів книжок та 1, 5 млн. відеозаписів.

У квітні 2007 р. було ухвалено «*Закон про управління президентською документацією*» (*The Presidential Records Management Act*), згідно до якого на Архів Президента Кореї покладалися завдання організації наукових засад зберігання та управління найважливішою державною документацією, створення умов для найширшого та об'єктивного вивчення політики і діяльності колишніх президентів країни на основі архівних першоджерел, забезпечення уряду і науковців найбільш цінною і достовірною інформацією, використання архівних документів у сфері освіти і культури з метою популяризації національних історичних цінностей та плекання почуття патріотизму. Цей закон

³ Тільки нещодавно, у 2006 р., після тривалих переговорів та вимог з боку уряду Республіки Корея частину матеріалів було повернуто на історичну батьківщину.

⁴ Син Менг-хо. «Подлинные записи династии Чосон» обретают новую жизнь и значение в эпоху цифровых технологий // *Koreana. Корейское искусство и культура*. – 2008. – Т.4. – № 3. – С.22-31.

⁵ Ознайомитися з хроніками династії Чосон можна на інтернетсайті: <<http://sillok.history.go.kr>>

⁶ Перелік пам'яток світової культури ЮНЕСКО // Республіка Корея: Цифри і факти. – Сеул: Корейська служба інформації, 2001. – С.119-120.

⁷ Нова редакція «Закону про управління державними архівами» була прийнята 2007 р.

санкціонував передачу всієї президентської документації до архіву ще до закінчення перебування діючого президента на посаді. В архіві сконцентровано документи всіх корейських президентів, починаючи від Лі Син Мана (першого президента Південної Кореї у 1968–1960 рр.) і до Но Му Хьона – президента Республіки Корея у 2003–2008 рр.

У фондах Національного архіву Кореї нині зберігається понад 2 млн. томів урядової документації, понад 2 млн. 200 тис. аудіовізуальних документів (у т. ч. фотографій, аудіо та відеозаписів, 260 тис. одиниць державної символіки (печатки, нагороди та ін.), 4 млн. одиниць документів президентської адміністрації на паперовій основі та в електронному форматі⁸. Найціннішу частину архівного зібрання становлять згадувані вище хроніки династії Чосон, які зберігаються в Історичному сховищі у м. Пусан. З метою їх кращого зберігання, вивчення та популяризації серед молоді у жовтні 2010 р. було відкрито спеціально обладнане приміщення.

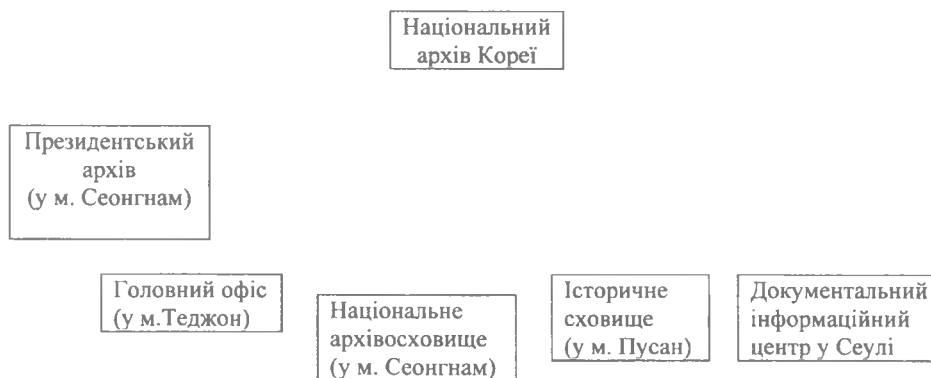
Крім того, серед цінних документів, які зберігаються у фондах архіву та характеризують різні періоди в історії країни, слід згадати про судовий вирок керівнику селянського повстання 1894 р. у провінції Чолладо Чон Бон Джуну, який 1895 р. був схоплений представниками влади і страчений; документи, які відображають діяльність Американського військового уряду в Кореї (січень 1945 – серпень 1948 рр.), коли були закладені основи сучасної політичної системи Південної Кореї, а також документи з управління країною від Першої (1948–1960 рр.) до Шостої (від 1992 р.) Республік.

Національний архів володіє значною колекцією карт (бл. 780 тис. одиниць), а також цінними проектними і графічними матеріалами, які включають понад 26 тис. малюнків із зображеннями корейських традиційних і громадських будівель, що були спроектовані і споруджені під час правління японської колоніальної адміністрації в Кореї у 1910–1945 рр. Одним з важливих артефактів корейської державної символіки, який нині перебуває в архівних фондах, є Національна печатка Республіки Корея, якою засвідчувалися найважливіші державні документи у період 1963–1999 рр. (остання була передана до архіву у зв'язку з затвердженням 1 лютого 1999 р. нової державної печатки, виготовленої з нагоди відзначення 50-ліття заснування Республіки Корея).

У штаті Національного архіву працюють близько 350 співробітників, а його бюджет в середньому становить 40 млн. доларів на рік.

Організаційна структура Національного архіву Кореї

Національний архів Кореї проводить значну культурно-просвітницьку діяльність, організову-

ючи тематичні виставки історичних документів, влаштовуючи конкурси наукових робіт, написаних на основі архівних джерел, а також широко залучає інформаційні ресурси задля популяризації історико-культурної спадщини.

Впродовж останнього десятиліття значно розширилися можливості використання документів архівів Республіки Кореї зарубіжними дослідниками через мережу Інтернет, де успішно функцінують пошукові системи та повнотекстові бази даних на сотні тисяч документів не тільки корейською, але й англійською мовами. До позитивних здобутків корейських архівістів слід віднести також прийняття архівних законів, які відповідають загальносвітовим тенденціям розвитку архівного законодавства та сприяють організації доступу до історичних документів широкого кола дослідників та користувачів.

⁸ З діяльністю та фондами Національного архіву Кореї можна ознайомитись на офіційному сайті архіву: <http://www.archives.go.kr>.